

הארון

הרב יעקב אריאל (שיעור מס' 65)

שמות פרק כה

במדבר פרק ד

במדבר י (לה) וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָה ה' וַיִּפְּצוּ אֲיֹבָיִךְ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֵאִיךָ מִפְּנֵיךָ:

במדבר פרק יד וַיַּעֲפְלוּ לְעֵלוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאָרוֹן בְּרִית ה' וּמֹשֶׁה לֹא מָשׂוּ מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה:

יהושע פרק ג

יהושע פרק ו

יהושע פרק ח

שופטים פרק ב, ה ויקראו שם המקום ההוא בוכים וזבחו שם לה'

משך חכמה דברים פרק יב (ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום - איש כל הישר בעיניו.

הקשה לי אחד מלומדי למד: בשופטים ב, ה הרי היה אחר מות יהושע, והמשכן בשילה הוקם תיכף אחר י"ד שנה שכבשו וחילקו, וכמו שכתוב ביהושע יח, א: "ויקהלו כל עדת בני ישראל ושכינו שם את אוהל מועד (והארץ נכבשה לפניהם)". ובפסוק נא בפרק יט: "אלה הנחלות (אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל בגורל) בשילה לפני ה' פתח אוהל מועד (ויכלו מחלק את הארץ)". אם כן, אז היו הבמות אסורים, ואיך זבחו בבוכים לה'! והשבתי כי איתא בתוספתא סוף זבחים איזהו במה גדולה בשעת היתר במות? אוהל מועד נטוי כדרכו [כמו במדבר ובשילה] והארון לא היה נתון שם [שבנוב וגבעון היה הארון בפלשתים ובבית עובד אדום, וקרית יערים ובירושלים] - לכן הבמות מותרין. אבל בשילה היה הארון באהל מועד, ולכך היו הבמות אסורים. זהו פירוש התוספתא.

ובא וראה אמיתת דבר זה! שופטים פרק כ' במלחמת ישראל ובנימין כתוב (פסוק כו): "ויעלו כל בני ישראל וכו' ויבאו בית אל ויבכו וכו' ויעלו עולות ושלמים לפני ה'". הרי דבית אל הקריבו עולות ושלמים, משום דכתיב תיכף (פסוק כז) "וישאלו בני ישראל בה' ושם ארון ברית האלקים בימים ההם". הרי דהארון היה אז בבית אל, ולכך היו מותרין הבמות, והיו מקריבים שם בבית אל כדין במת יחיד.

שמואל א פרק ד

ירושלמי מסכת שקלים פרק ו רבי יהודה בן לקיש אמר ב' ארונות היו מהלכין עם ישראל במדבר א' שהיתה התורה נתונה בתוכו ואחד שהיו שברי לוחות נתונים בתוכו זה שהיתה התורה נתונה בתוכו היה מונח באהל מועד הדא הוא דכתיב [במדבר יד מד] וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה. זה שהיו שברי לוחות נתונים בתוכו היה נכנס ויוצא עמהן ופעמים שהיה מתראה עמהן.

ורבנן אמרי ארון א' היה ופעם אחת יצא בימי עלי ונשבה. קרייא מסייע להו לרבנן [שמואל א ד ח] אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה מילה דלא חמון מן יומיהון קרייא מסייע לר' יודה בן לקיש [שם יד יח] ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים והלא ארון בקרית יערים היה

משך חכמה שמות פרק לב (יט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר אף משה וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר.

הענין, כי התורה והאמונה המה עיקרי האומה הישראלית, וכל הקדושות, ארץ ישראל וירושלים וכו' המה פרטי וסניפי התורה ונתקדשו בקדושת התורה. ומשה, לא קראו התורה רק סרסור. אבל אין התיחסות התורה לו, והתורה היא מחוייבת המציאות, כי קוב"ה ואורייתא חד, וכמו שהוא מחוייב המציאות, כן התורה, ומציאותה אינו תלוי רק בעילת העילות יתברך שמו.

והנה דל השכל, קצר ידו להשיג מציאות מחויב המציאות בלתי תכלית ובלתי מושג, ולכן חתרו להם מסיילות לעשות צורות ודמיונות או כוונים למערכת שמים... ורקודי הנפש ורתיחות הדם נתהווה ממושג מוחשי ונראה. והמה, כאשר ראו כי "בושש משה", נפלו מאמונתם ובקשו לעשות להם עגל ולהוריד על הצורה ההיא רוח ממעל

ועל זה צווח משה ככרוכיא: האם תדמו כי אני ענין ואיזו קדושה, בלתי מצות ה', עד כי בהעדר כבודי עשיתם לכם עגל! חלילה, גם אני איש כמוכם, והתורה אינה תלויה בי, ואף אם לא באתי היתה התורה במציאותה בלי שינוי חלילה. ואל תדמו כי המקדש והמשכן המה ענינים קדושים מעצמם, חלילה! השם יתברך שורה בתוך בניו, ואם "המה כאדם עברו ברית" (הושע ו, ז), הוסר מהם כל קדושה, והמה ככלי חול' באו פריצים ויחללוה'.

ויותר מזה, הלוחות - "מכתב אלקים" - גם המה אינם קדושים בעצם רק בשבילכם, וכאשר זנתה כלה בתוך חופתה המה נחשבים לנבלי חרש ואין בהם קדושה מצד עצמם, רק בשבילכם שאתם שומרים אותם.

סוף דבר: אין שום ענין קדוש בעולם מיוחס לו העבודה והכניעה, ורק השי"ת שמו הוא קדוש במציאותו המחוייבת, ולו נאווה תהילה ועבודה. וכל הקדושות המה מצד ציווי שצוה הבורא לבנות משכן לעשות בו זבחים וקרבתות לשם יתברך בלבד.

ולכן "אין בארון רק (שני) לוחות" (מלכים - א ת, ט) והספר תורה (בבא בתרא יד, א), והכרובים המה מבחוץ על הכפורת, לא בארון,

וזהו "ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות" הבין טעותם, "ויחר אף משה וישלך מידיו את הלוחות", רצונו לומר כי אין שום קדושה וענין אלקי כלל בלעדי מציאות הבורא יתברך שמו. ואם הביא הלוחות, היו כמחליפים עגל בלוח ולא סרו מטעותם. אולם כאשר שבר הלוחות, ראו איך המה לא הגיעו אל מטרת האמונה ב"ה ותורתו הטהורה.

ובלוחות הראה להם לעקור מהם כל דמיון כוזב, והפליא לעשות משה רבינו בשבירת הלוחות. ולכן נתן לו הקדוש ברוך הוא "ישר", להיות לאות על השורש שלמדת להם בשבירת הלוחות.

זה כי לוחות ושברי לוחות מונחין בארון (בבא בתרא יד, ב), ולהורות כי הראשונים אשר "מעשה אלקים המה" - כמשמעו, הוא בכבודו עשאן, רש"י - המה שבורים, ולוחות שפסל משה - המה השלמים! להראות כי אין בנברא קדושה בעצם רק מצד שמירת ישראל התורה מפי רצון הבורא יתברך שמו הקדוש, הנמצא האמיתי, הבורא הכל ית"ש וזכרו.

וזה מה שכתוב (ויקרא יט, ל) "ואת מקדשי תיראו", לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי שהזהיר על המקדש (יבמות ו, ב). וזה (ויקרא שם שם) "אני ה'" - מה' אתה ירא. ולכן אמרו הפלשתים כאשר בא ארון יושב הכרובים: "מי יצילנו (מיד האלהים האדירים האלה - שמואל - א, ד, ה), שלא היו מבינים זה.

וראה! "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו (קוראים אל ה' והוא יענם)", פסוק ו) - שלא היה להם ארון וכרובים ומקדש, שקראו קודם שנבנה המשכן, וכן שמואל במצפה בלא ארון ומקדש וכרובים, רק: "שמרו עדותיו וחוק נתן למו" (פסוק ז) - הוא למשה ואהרן במצוה לבנות משכן, ולשמואל לבנות מקדש,

שמואל ב פרק ו

רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ג הלכה ח זה שנאמר בתורה בלויים ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה אינו אלא בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום, ואינו מצוה נוהגת לדורות,

רש"י שמואל ב פרק ו ג אל עגלה חדשה - טעה בדבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעין אותו כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר י"ט)

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה לד והמצוה הל"ד היא שצונו שישאו הכהנים הארון על כתפיהם

מגן אברהם סימן מד ובמשפטי שמואל כתוב קצת סמך למה שנהגו העולם להתענות כשנפלו תפילין על הארץ, וה"ה כשנפל ס"ת ע"ש וצ"ל דמיירי בלא נרתיקן אבל בס"ת אפילו בנרתיקן

רמב"ם הלכות שבת פרק כג הלכה כו מותר להציל כל כתבי הקדש שיש בחצר לחצר אחרת שבאותו המבוי ואף על פי שלא עירבו, ובלבד שיהיה למבוי שלש מחיצות ולחי אחד,

מלכים א פרק ח

מלכים ב יח (ד) הוא הסיר את הבמות... וכרת את האשרה וכרת נחש הנחשת אשר עשה משה כי עדיהמים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו ויקראלו נחשתן:

משנה ראש השנה פרק ג כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כ"א) עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוח וראה אותו וחי וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נימוקים

דברי הימים ב פרק לה (ג) ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה ברוידי מלך ישראל איר לכם משא בכתף עתה עבדו אתי ה' א-להיכם ואת עמו ישראל:

ירמיהו פרק ג (טז) ובימים ההמה נאם ה' לא יאמרו עוד ארון בריתה' ולא יעלה על לב ולא יזכרבו ולא יפקדו ולא יעשה עוד. בעת ההיא יקראו לירושלם פסא ה' ונקוו אליה בליהגים לשם ה' לירושלם ולא ילכו עוד אחרי שררות לבם הרע: **רש"י** ולא יעשה עוד - מה שנעשה בו כבר בשילה שהביאוהו במלחמה עם פלשתים בימי עלי.

מלבי"ם ירמיהו פרק ג ושיעור הכתוב כי אז לא יאמרו עוד ארון ברית ה' ולא יעלה על לב, שלא יהיה כמו עתה שאומרים ארון ברית ה' ולא יעלה על לב, ר"ל שאומרים בפיהם ואינם מעלים אותו על לבם, בפיו ובשפתיו יכבדוהו ולבם רחוק ממנו... אז לא יהיה כן רק אם יזכרו בו יעשו אותו תיכף, עד שיהיה המעשה מצורף עם המחשבה והמחשבה מצורף עם הדבור:

ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם. כי יכירו כולם מלכות ה' ואחדותו דרכיו ותורתו:

ירמיהו פרק ז

מלאכי פרק ב